

Міністерство освіти і науки України
Ministry of Education, Science of Ukraine

Херсонський державний університет
Kherson State University

ПІВДЕННИЙ АРХІВ
PIVDENNIY ARKHIV

(Збірник наукових праць. Філологічні науки)
(Collected papers on Philology)

Випуск — LXXII
Issue — LXXII
Том — II
Volume — II

Херсон — 2018
Kherson

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації, серія КВ № 7937, зареєстровано 29.09.2003.

Збірник наукових праць «Південний архів (філологічні науки)» є фаховим виданням на підставі Наказу МОН України № 1604 від 22.12.2016 року (додаток № 9)

Рекомендовано до друку вченою радою ХДУ (протокол № 9 від 26.02.2018 р.)

Certificate on state registration of printed mass medium, series KV № 7937, registered on 29.09.2003.

Collection of Scientific Papers “Pivdenniy Arkhiv (philological sciences)” is a professional publication under the Order of the MES of Ukraine № 1604 on 22.12.2016 (Appendix № 9)

Recommended for publication by the academic council of Kherson State University (protocol № 9, February, 2018)

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР:

Ільїнська Н.І. – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри світової літератури та культури імені проф. О. Мішукова Херсонського державного університету.

ЗАСТУПНИК ГОЛОВНОГО РЕДАКТОРА:

Омельчук С.А. – доктор педагогічних наук, професор, проректор із наукової роботи Херсонського державного університету.

ВІДПОВІДАЛЬНИЙ СЕКРЕТАР:

Клімчук О.В. – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри світової літератури та культури імені проф. О. Мішукова Херсонського державного університету.

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Белехова Л.І. – доктор філологічних наук, професор, професор кафедри англійської мови та методики її викладання Херсонського державного університету;

Бондарева О.Є. – доктор філологічних наук, професор, проректор з науково-методичної роботи та розвитку лідерства Київського національного університету імені Бориса Грінченка;

Заболотська О.О. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри англійської мови та методики її викладання Херсонського державного університету;

Кормілов С.І. – доктор філологічних наук, професор, професор кафедри історії новітньої літератури та сучасного літературного процесу Московського державного університету імені М.В. Ломоносова;

Корнієнко О.О. – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри російської та зарубіжної літератури Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова;

Силантьєва В.І. – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри зарубіжної літератури Одеського національного університету імені І.І. Мечникова;

Ройтер Т. – доктор філологічних наук, професор Інституту славістики Альпен-Адрія університету (Республіка Австрія);

Романова Н.В. – доктор філологічних наук, професор, професор кафедри німецької мови Херсонського державного університету;

Руденко Л.М. – доктор філологічних наук, професор, професор кафедри слов'янських мов та методик їх викладання Херсонського державного університету

Сакре Н. – кандидат філологічних наук, викладач університету Рене-2 (Французька Республіка);

Тропіна Н.П. – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри російської мови та загального мовознавства Херсонського державного університету.

Офіційний сайт видання: www.pa.stateuniversity.ks.ua

Південний архів. Філологічні науки: Збірник наукових праць. Випуск LXXII. – В 2-х томах. – Херсон: ХДУ, 2018. – Т. II. – 142 с.
© ХДУ, 2018

EDITOR DIRECTOR:

Ilynska N.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor, Head of Department of World Literature and Culture named after Prof. O. Mishukov of the Kherson State University.

DEPUTY CHIEF EDITOR:

Omelchuk S.A. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Vice Rector of scientific work of the Kherson State University.

EXECUTIVE SECRETARY:

Klimchuk O.V. – Candidate of Philological Sciences, Associate Professor, Senior Lecturer at Department of World Literature and Culture named after Prof. O. Mishukov of the Kherson State University.

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Bieliekhova L.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor, Professor at Department of English Language and Methods of Teaching of the Kherson State University;

Bondareva O.Y. – Doctor in Philology, Professor, the pro-rector of Research and Methodic Activities and Leadership Development of Borys Grinchenko Kyiv National University;

Zabolotska O.O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of Department of English Language and Methods of Teaching of the Kherson State University;

Kormilov S.I. – Doctor of Philological Sciences, Associate Professor, Professor at Department of History of Modern Literature and Contemporary Literary Process of the Lomonosov Moscow State University;

Korniienko O.O. – Doctor of Philological Sciences, Professor, Head of Department of Russian and Foreign Literature of the National Pedagogical Dragomanov University;

Sylantieva V.I. – Doctor in Philology, Professor, the head of the Chair of Foreign Literature of Odessa National University named after I.I. Mechnikov;

Reuther T. – Doctor of Philological Sciences, Professor of the Institute of Slavonic Studies of the Alpen-Adria-Universität Klagenfurt (Republic of Austria);

Romanova N.V. – Doctor in Philology, Professor, Professor of the Chair of German Language of Kherson State University;

Rudenko L.M. – Doctor of Philological Sciences, Professor, Professor at Department of Slavic Languages and Methods of Teaching of the Kherson State University;

Sacre N. – Candidate of Philological Sciences, Lecturer at Rennes 2 University (Republic of France);

Tropina N.P. – Doctor of Philological Sciences, Professor, Head of Department of Russian Language and General Linguistics of the Kherson State University.

Official website of edition: www.pa.stateuniversity.ks.ua

Pivdenniy Arkhiv. Philology: Collected papers. Issue LXXII. – In 2 Volumes. – Kherson: Kherson State University, 2018. – V. II. – 142 p.
© KSU, 2018

ЗМІСТ

1. РОМАНСЬКІ, ГЕРМАНСЬКІ ТА СХІДНІ МОВИ

О. Багацька, В. Козлова. ЧАСО-ПРОСТОРОВІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В СУЧАСНИХ АМЕРИКАНСЬКИХ КАЗКАХ-ПЕРЕВЕРТНЯХ	10
О. Борисович. СТРУКТУРНО-КОМПОЗИЦІЙНІ ОСОБЛИВОСТІ ОГЛЯДУ ТЕЛЕСЕРІАЛІВ В АНГЛОМОВНИХ ОНЛАЙН-МЕДІА	15
Г. Бруско. ЖАНРИ ФРАНКОМОВНОЇ ІНТЕРНЕТ-КОМУНІКАЦІЇ	19
І. Грачова, О. Радудік. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ КВАНТИФІКАТОРІВ У СУЧАСНИХ ГРАМАТИЧНИХ СТУДІЯХ	22
І. Гречухіна, І. Сахно. ВЕРБАЛІЗАЦІЯ ЗМІН ТУРИСТИЧНИХ ВПОДОБАНЬ СУЧАСНИХ ЄВРОПЕЙЦІВ	26
І. Гуменюк. ПРОСОДИЧНЕ ОФОРМЛЕННЯ СТАТИЧНИХ ТА ДИНАМІЧНИХ СІЛЬСЬКИХ ПЕЙЗАЖНИХ ОПИСІВ АНГЛОМОВНОЇ ХУДОЖНЬОЇ ПРОЗИ.....	31
О. Дейчаківська. СЕМАНТИЧНІ ТА ПРАГМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРЕДИКАТИВНИХ ПРИКМЕТНИКІВ	35
Х.-М. Жук. ОСОБЛИВОСТІ ПАРАДИГМАТИЧНИХ ЗВ'ЯЗКІВ СОМАТИЧНИХ ДІЄСЛІВ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	40
Т. Ковалевська. ПУНКТУАЦІЯ У КОРПУСІ ЗАСОБІВ ВІЗУАЛЬНО-ГРАФІЧНОГО ОФОРМЛЕННЯ СУЧАСНОГО АНГЛОМОВНОГО ХУДОЖНЬОГО ДИСКУРСУ	45
С. Козак. РОЛЬ ФРЕЙМОВИХ СТРУКТУР У ВІДОБРАЖЕННІ ЗОВНІШНОСТІ ЛІТЕРАТУРНИХ ПЕРСОНАЖІВ (НА МАТЕРІАЛІ НІМЕЦЬКОМОВНОГО ХУДОЖНЬОГО ДИСКУРСУ)	49
Е. Куш. ДЕЙКТИЧНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ ЕТНІЧНИХ УПЕРЕДЖЕНЬ В АНГЛОМОВНОМУ ДИСКУРСІ БРИТАНСЬКИХ І АМЕРИКАНСЬКИХ ПОЛІТИКІВ	53
Ю. Лисанець. МЕТАФОРИЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ <i>БІЛЬ</i> В АНГЛОМОВНОМУ МЕДИЧНОМУ ДИСКУРСІ.....	57
О. Пежинська. СЕМАНТИЧНА ВАРІАТИВНІСТЬ ТОПОНІМІЧНИХ ФОРМАНТІВ (НА МАТЕРІАЛІ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ).....	60
Л. Коккіна, Г. Романко. ПРАГМАТИКА ФУНКЦІОНУВАННЯ КОЛОРАТИВНОЇ ЛЕКСИКИ У СУЧАСНОМУ ФРАНКОМОВНОМУ РЕКЛАМНОМУ ДИСКУРСІ	64
N. Rhoton. PRAGMATIC STUDY OF HUMOR IN THE ENGLISH TEXT	69
Р. Рядська. СИНКРЕТИЗМ ПЕРФОРМАТИВНИХ ВИСЛОВЛЕНЬ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ.....	73
О. Семенова. АКТУАЛІЗАЦІЯ ФРАНКОМОВНОЇ КАРТИНИ СВІТУ	78
В. Ставцева. ЛІТЕРАТУРНІ АЛЮЗІЇ АНГЛОМОВНОГО МЕДІАДИСКУРСУ США ТА СПОСОБИ ЇХ ПЕРЕКЛАДУ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ	81
Т. Удилова. УПОТРЕБЛЕНИЕ ДЕТЕРМИНАТИВОВ С АНТРОПОНИМАМИ В СОСТАВЕ КОМПАРАТИВНЫХ ФРАЗЕОЛОГИЧЕСКИХ ЕДИНИЦ.....	85

D. Tchystiak. RÉCEPTION DU SYSTÈME CONCEPTUEL D'EMILE VERHAEREN DANS LA PHILOLOGIE UKRAINIENNE	89
--	----

2. ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВО

М. Альошина. ДІАЛЕКТИ ЯК ВИРАЗНИКИ ДОМІНАНТ ІДІОСТИЛЮ У РОМАНІ МАРКА ТВЕНА «ПРИГОДИ ГЕКЛЬБЕРРІ ФІННА».....	94
Н. Валуєва. СПОСОБИ УТВОРЕННЯ СУЧАСНИХ АНГЛОМОВНИХ НЕОЛОГІЗМІВ ТА ЇХ ВІДТВОРЕННЯ МОВОЮ ПЕРЕКЛАДУ	98
Н. Кузьменко. СТРУКТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ ТЕРМІНІВ ЮРИДИЧНИХ ТЕКСТІВ ТА ЇХ ВІДТВОРЕННЯ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ	102
А. Кульченко (Міщенко), С. Баранова, О. Бровкіна. ПЕРЕКЛАД ЕМОЦІЙНО-ЗАБАРВЛЕНОЇ ЛЕКСИКИ В ПАРЕНТАЛЬНОМУ ДИСКУРСІ	106
Ю. Плетенецька. ДИСКУРСИВНІ ЗАСОБИ СТВОРЕННЯ КОМІЧНОГО У КІНОКОМЕДІЯХ «ДІМ ВЕЛИКОЇ МАТУСІ» І «ДОКТОР ДУЛІТЛ».....	109
А. Советна, О. Лісун. СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ЯК ІНФОРМАЦІЙНИЙ РЕСУРС У РОБОТІ ПЕРЕКЛАДАЧА	113
З. Чепурна. ФУНКЦІОНУВАННЯ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ З АГІОНІМАМИ ТА ХРОНОНІМАМИ В НІМЕЦЬКІЙ МОВІ.....	117
Т. Шмігер. ЕМОЦІЇ ЯК СУСПІЛЬНА ПРАКТИКА ТА ЇХ ПЕРЕКЛАД.....	120

2. МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ

І. Зозуля, М. Мошноріз. НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ УСНОГО МОНОЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ	126
О. Осадча. ФОНОВІ ЗНАННЯ ЯК ВАЖЛИВИЙ АСПЕКТ ФОРМУВАННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ	130
О. Плетена. СТРУКТУРНІ ПАРАМЕТРИ КОНСПІРОЛОГІЧНОГО ДИСКУРСУ У МІЖКУЛЬТУРНІЙ КОМУНІКАЦІЇ.....	133
Т. Смушак. КОНЦЕПТ САМОТНОСТІ Й ВІДЧУЖЕННЯ В ЛІТЕРАТУРНОМУ ТВОРІ: СПЕЦИФІКА ТРАКТУВАННЯ.....	137

СОДЕРЖАНИЕ

1. РОМАНСКИЕ, ГЕРМАНСКИЕ И ВОСТОЧНЫЕ ЯЗЫКИ

Е. Багацкая, В. Козлова. ВРЕМЕННЫЕ И ПРОСТРАНСТВЕННЫЕ ТРАНСФОРМАЦИИ В СОВРЕМЕННЫХ АМЕРИКАНСКИХ СКАЗКАХ-ПЕРЕВЕРТЫШАХ.....	10
О. Борисович. СТРУКТУРНО-КОМПОЗИЦИОННЫЕ ОСОБЕННОСТИ ОБЗОРА ТЕЛЕСЕРИАЛОВ В АНГЛОЯЗЫЧНЫХ ОНЛАЙН-МЕДИА.....	15
Г. Бруско. ЖАНРЫ ФРАНКОЯЗЫЧНЫХ ИНТЕРНЕТ-КОММУНИКАЦИЙ.....	19
И. Грачева, Е. Радудик. КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ ОСНОВЫ ИЗУЧЕНИЯ КВАНТИФИКАТОРОВ В СОВРЕМЕННЫХ ГРАММАТИЧЕСКИХ СТУДИЯХ.....	22
И. Гречухина, И. Сахно. ВЕРБАЛИЗАЦИЯ ИЗМЕНЕНИЙ ТУРИСТИЧЕСКИХ ПРЕДПОЧТЕНИЙ СОВРЕМЕННЫХ ЕВРОПЕЙЦЕВ.....	26
И. Гуменюк. ПРОСОДИЧЕСКОЕ ОФОРМЛЕНИЕ СТАТИЧЕСКИХ И ДИНАМИЧЕСКИХ СЕЛЬСКИХ ПЕЙЗАЖНЫХ ОПИСАНИЙ АНГЛОЯЗЫЧНОЙ ХУДОЖЕСТВЕННОЙ ПРОЗЫ.....	31
О. Дечакивская. СЕМАНТИЧЕСКИЕ И ПРАГМАТИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ПРЕДИКАТИВНЫХ ПРИЛАГАТЕЛЬНЫХ.....	35
К.-М. Жук. ОСОБЕННОСТИ ПАРАДИГМАТИЧЕСКИХ ОТНОШЕНИЙ СОМАТИЧЕСКИХ ГЛАГОЛОВ В АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКЕ.....	40
Т. Ковалевская. ПУНКТУАЦИЯ В КОРПУСЕ СРЕДСТВ ВИЗУАЛЬНО-ГРАФИЧЕСКОГО ОФОРМЛЕНИЯ СОВРЕМЕННОГО АНГЛОЯЗЫЧНОГО ХУДОЖЕСТВЕННОГО ДИСКУРСА.....	45
С. Козак. РОЛЬ ФРЕЙМОВЫХ СТРУКТУР В ИЗОБРАЖЕНИИ ВНЕШНОСТИ ЛИТЕРАТУРНЫХ ПЕРСОНАЖЕЙ (НА МАТЕРИАЛЕ НЕМЕЦКОЯЗЫЧНОГО ХУДОЖЕСТВЕННОГО ДИСКУРСА).....	49
Е. Куц. ДЕЙКТИЧЕСКИЕ СРЕДСТВА ВЫРАЖЕНИЯ ЭТНИЧЕСКИХ ПРЕДУБЕЖДЕНИЙ В АНГЛОЯЗЫЧНОМ ДИСКУРСЕ БРИТАНСКИХ И АМЕРИКАНСКИХ ПОЛИТИКОВ.....	53
Ю. Лисанец. МЕТАФОРИЗАЦИЯ КОНЦЕПТА <i>БОЛЬ</i> В АНГЛОЯЗЫЧНОМ МЕДИЦИНСКОМ ДИСКУРСЕ.....	57
О. Пежинская. СЕМАНТИЧЕСКАЯ ВАРИАТИВНОСТЬ ТОПОНИМИЧЕСКИХ ФОРМАНТОВ (НА МАТЕРИАЛЕ ФРАНЦУЗСКОГО ЯЗЫКА).....	60
Л. Коккина, А. Романко. ПРАГМАТИКА ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ КОЛОРАТИВНОЙ ЛЕКСИКИ В СОВРЕМЕННОМ ФРАНЦУЗСКОМ РЕКЛАМНОМ ДИСКУРСЕ.....	64
Н. Ротон. ПРАГМАТИЧЕСКОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ ЮМОРА В АНГЛОЯЗЫЧНОМ ТЕКСТЕ.....	69
Р. Рядская. СИНКРЕТИЗМ ПЕРФОРМАТИВНЫХ ВЫСКАЗЫВАНИЙ В АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКЕ.....	73
Е. Семенова. АКТУАЛИЗАЦИЯ ФРАНКОЯЗЫЧНОЙ КАРТИНЫ МИРА.....	78
В. Ставцева. ЛИТЕРАТУРНЫЕ АЛЮЗИИ АНГЛОЯЗЫЧНОГО МЕДИАДИСКУРСА США И СПОСОБЫ ИХ ПЕРЕВОДА НА УКРАИНСКИЙ ЯЗЫК.....	81
Т. Удилова. УПОТРЕБЛЕНИЕ ДЕТЕРМИНАТИВОВ С АНТРОПОНИМАМИ В СОСТАВЕ КОМПАРАТИВНЫХ ФРАЗЕОЛОГИЧЕСКИХ ЕДИНИЦ.....	85
Д. Чистяк. РЕЦЕПЦИЯ КОНЦЕПТОСИСТЕМЫ Э. ВЕРХАРНА В УКРАИНСКОЙ ФИЛОЛОГИИ.....	89

2. ПЕРЕВОДОВЕДЕНИЕ

М. Алёшина. ДИАЛЕКТЫ КАК ВЫРАЗИТЕЛИ ДОМИНАНТ ИДИОСТИЛЯ В РОМАНЕ МАРКА ТВЕНА «ПРИКЛЮЧЕНИЯ ТОМА СОЙЕРА».....	94
Н. Валуева. СПОСОБЫ ОБРАЗОВАНИЯ СОВРЕМЕННЫХ АНГЛИЙСКИХ НЕОЛОГИЗМОВ И ИХ ПЕРЕДАЧА В ЯЗЫКЕ ПЕРЕВОДА.....	98
Н. Кузьменко. СТРУКТУРНЫЕ ОСОБЕННОСТИ ТЕРМИНОВ ЮРИДИЧЕСКИХ ТЕКСТОВ И ИХ ВОСПРОИЗВЕДЕНИЕ ПРИ ПЕРЕВОДЕ.....	102

А. Кульченко, С. Баранова, О. Бровкина. ПЕРЕВОД ЭМОЦИОНАЛЬНО-ОКРАШЕННОЙ ЛЕКСИКИ В ПАРЕНТАЛЬНОМ ДИСКУРСЕ	106
Ю. Плетенецкая. ДИСКУРСИВНЫЕ СРЕДСТВА СОЗДАНИЯ КОМИЧЕСКОГО В КИНОКОМЕДИЯХ «ДОМ БОЛЬШОЙ МАМОЧКИ» И «ДОКТОР ДУЛИТЛ».....	109
А. Советная, О. Лисун. СОЦИАЛЬНЫЕ СЕТИ КАК ИНФОРМАЦИОННЫЙ РЕСУРС В РАБОТЕ ПЕРЕВОДЧИКА.....	113
З. Чепурная. ФУНКЦИОНИРОВАНИЕ ФРАЗЕОЛОГИЧЕСКИХ ЕДИНИЦ С АГИОНИМАМЫ И ХРОНОНИМАМЫ В НЕМЕЦКОМ ЯЗЫКЕ.....	117
Т. Шмигер. ЭМОЦИИ КАК СОЦИАЛЬНАЯ ПРАКТИКА И ИХ ПЕРЕВОД.....	120

3. МЕЖКУЛЬТУРНАЯ КОММУНИКАЦИЯ

И. Зозуля, М. Мошнориз. ОБУЧЕНИЕ ИНОСТРАННЫХ СТУДЕНТОВ УСТНОЙ МОНОЛОГИЧЕСКОЙ РЕЧИ.....	126
Е. Осадчая. ФОНОВЫЕ ЗНАНИЯ КАК ВАЖНЫЙ АСПЕКТ ФОРМИРОВАНИЯ МЕЖКУЛЬТУРНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ.....	130
Е. Плетена. СТРУКТУРНЫЕ ПАРАМЕТРЫ КОНСПИРОЛОГИЧЕСКОГО ДИСКУРСА В МЕЖКУЛЬТУРНОЙ КОММУНИКАЦИИ.....	133
Т. Смушак. КОНЦЕПТ ОДИНОЧЕСТВА И ОТЧУЖДЕНИЯ В ЛИТЕРАТУРНОМ ПРОИЗВЕДЕНИИ: СПЕЦИФИКА ТРАКТОВКИ.....	137

кандидат філологічних наук,
викладач кафедри
романо-германської філології
Тернопільського національного
педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка

СЕМАНТИЧНА ВАРІАТИВНІСТЬ ТОПОНІМІЧНИХ ФОРМАНТІВ (НА МАТЕРІАЛІ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ)

Топоніми, утворені від апелятивів на позначення культурно-історичних реалій, становлять органічну частину топонімічної системи французької мови. Серед твірних лексем важливе місце належить термінам, які входять до лексико-семантичної підгрупи «топоніми, пов'язані з поселенням та садибами». Французькі дослідники (А. Доза, А. Льонон, Ж. Кост, Р. Леплі, Е. Віаль, П.-Е. Біллі) розглядають цю тематичну підгрупу у різних аспектах: за лексико-семантичними особливостями, за словотвірними характеристиками.

Мета нашої розвідки полягає у дослідженні процесу утворення топонімів, які в основі містять апелятивну лексикопов'язану із поселенням та спорудами, та визначення найпродуктивніших типів. Для досягнення поставленої мети необхідно виконати такі завдання:

- 1) встановити твірну апелятивну лексику, відбиту в основах розглянутих топонімів;
- 2) дослідити способи й засоби творення зібраних назв та визначити найпоширеніші топоніми.

Джерельною базою послужили праці французьких лінгвістів А. Доза, Е. Віалья, словник власних назв Ж. Коста та інші. Відапелятивні топоніми Франції займають чільне місце. Їх дослідження допомагає повніше вивчати словниковий склад мови та діалектів, а також у топонімах краще зберігаються фонетично-морфологічні особливості лексики попередніх століть.

Відповідно до семантики апелятивної основи, топоніми, які утворились від апелятивів на позначення культурно-історичних реалій можна умовно поділити на декілька підгруп: топоніми, пов'язані з сільськогосподарською лексикою; промислами та ремеслами; топоніми, пов'язані з поселенням та будівлями.

Наше дослідження присвячене топонімам, твірною базою яких є апелятиви, пов'язані з поселеннями та будівлями. Структура цієї діяльності складалася тривалий час на основі особливостей історичного, соціального та економічного розвитку краю, його специфічних природно-географічних умов.

Топоніми, утворені від апелятивів на позначення культурно-історичних реалій, становлять органічну частину топонімічної системи французької мови. У феодальний період спорудження міцних замків та створення біля них важливих агломерацій набували особливого розмаху (XI ст.). Апелятивні позначення укріплень, фортець спочатку перейшли у *фороніми*, їх власні назви, а вже після цього – в ойконіми. Наприклад, галл. *bona* (фортеця) лежить в основі назви французького міста *Boulogne*; *duron* > *durum* (= *forteresse*) – ВН *Nanterre* (*Nemetodurum* < *nemeto* (*sanctuaire*) + *durum*), *Bayeux* (*Augustodurum* < ім'я імператора *Auguste* + *durum*). З подібним значенням утворено назви від герм. *werki* (*francique*) = *fortification* (укріплення). Цим терміном позначали пункти захисту франків від бретонців та вестготів): *La Guerche*, *La Guierche*, *Garches* (50 мікротопонімів на заході країни) [1, с. 335].

Важливу роль у творенні топонімів відіграють також імена засновників (або власників) цих споруд та/або означення, що містять якісну характеристику. Термін *château* (замок) (< *castellum* < *castrum*) у різні періоди використовувався у топонімічних найменуваннях, починаючи з римської епохи. З часом він зазнавав різних семантичних зрушень: спочатку позначав військові укріплення, фортеці, згодом – головну башту замку, у пізніші періоди – укріплення феодального замку – *château fort*, тепер – замок чи великий замський будинок. Лексема лежить в основі простих назв невеличких селищ – *Chasteaux*, *Chastel*, *Château*, *Le Châtel*, а також з детермінативами антропонімами *Chastel-Arnaud*, *Château-Bernard*, топонімами *Chatel-St-Germain*, гідронімами (*Château-du-Loir*), означеннями *Châtelneuf*, (*Châteauneuf*) (поширений тип, який часто вимагає детермінатива: *Châteauneuf-Miravail*, *Châteauneuf-sur-Loire* або дериватами *-ittum* (*Le Châtelet*), *-are* (*Le Châtelier*), *-ionem* (*Châtillon*) [1, с. 180].

Географія топонімів з основою *castellum* дає змогу провести умовну лінію з півночі на південь Франції. Варто акцентувати, що народні форми кількісно переважають форми класичні.

Апелятив *castrum*, *camp fortifié* (укріплений табір), згодом *château fort* (міцний замок), сформував низку топонімів, які належать до V ст.: *Castres*, *Chastres*, *Châtres*, *la Châtre*, *Chestres* [1, с. 120]. Здебільшого компоненти *castellum* та *castrum* вживаються для номінації міста чи села.

Терміни, які семантично окреслюють середньовічні фортеці – *roche*, *roque* та лат. *rocca* – представлені у власних назвах *Roquefort*, *Rochefort*, *Laroque-des-Albères*, *La Roche-Guyon*.

Термін *mur* (стіна) лежить в основі топонімів *Mûr-de-Bretagne*, *Murs*, *Murat*, *Murviel*. Лексема *plessis* (огорожене місце) виявилась дуже продуктивною: похідна від неї ВН *Plessis* вживається для номінації 26 французьких комун та десятків сіл, що вказує на існування тут у минулому оборонних укріплень. Топоніми латинського походження у пізніше германізованих регіонах належать до V–VI століття.

Згадку про римське укріплення містить складний термін *murocintus* (IV ст.), від якого утворились дещо видозмінені варіанти (як наслідок стародавньої кристалізації) *Mursens*, *Murcin*, *Morsan(g)*, *Morsant*, *Mulcent*, *Meurchain* та інші [1, с. 120].

Способи номінації топонімів, похідних від лат. *castellum*
(народні та класичні форми)

Термін <i>château</i> (замок) (з лат. <i>castellum</i>)		
Народні форми		Класичні (книжні) форми
приклади	спосіб номінації	приклади
Château		Castels
Chastel-Arnaud, Château-Arnoux та ін. (налічується 33 назви)	у сполученні з антропонімом	Castelginest (Genest) Casteljou та ін. (налічується 6 назв)
Château-Bréhain, Château-Chéhéry та ін. (24 назви)	з топонімом	Castelbiague, Castel-Roussillon та ін. (8 назв)
Châteaufort, Châteauneuf у складених конструкціях: Châteauneuf-lès-Moustiers та ін. (47 назв)	з означенням	Castelfranc, Castelnau – найпоширеніша форма, а також Castelnau-de-Médoc та ін. (35 назв)
Châtelain, La Châtelaine	з суфіксами: -anum	Castella, Castellane
Châtelard, Le Châtelier та ін. (7 назв)	-are	Le Cailar, Castellar та ін. (23 назви)
Le Châtelet (9 назв)	-ittum (демін.)	Le Castellet (4 назви)
Chaillon, Le Châtillon (33 назви)	-onem	Castéron, Castillon (11 назв)

Географія топонімів з основою *castellum* дає змогу провести умовну лінію з півночі на південь Франції. Варто акцентувати, що народні форми кількісно переважають форми класичні.

Апелятив *castrum*, *camp fortifié* (укріплений табір), згодом *château fort* (міцний замок), сформував низку топонімів, які належать до V ст.: *Castres*, *Chastres*, *Châtres*, *la Châtre*, *Chestres* [1, с. 120]. Здебільшого компоненти *castellum* та *castrum* вживаються для номінації міста чи села.

Терміни, які семантично окреслюють середньовічні фортеці – *roche*, *roque* та лат. *rocca* – представлені у власних назвах *Roquefort*, *Rochefort*, *Laroque-des-Albères*, *La Roche-Guyon*.

Термін *mur* (стіна) лежить в основі топонімів *Mûr-de-Bretagne*, *Murs*, *Murat*, *Murviel*. Лексема *plessis* (огожене місце) виявилась дуже продуктивною: похідна від неї ВН *Plessis* вживається для номінації 26 французьких комун та десятків сіл, що вказує на існування тут у минулому оборонних укріплень. Топоніми латинського походження у пізніше германізованих регіонах належать до V–VI століття.

Згадку про римські укріплення містить складний термін *murocintus* (IV ст.), від якого утворились дещо видозмінені варіанти (як наслідок стародавньої кристалізації) *Mursens*, *Murcin*, *Morsan(g)*, *Morsant*, *Mulcent*, *Meurchain* та інші [1, с. 120].

У франкський період (VI–X ст.) поштовхом до утворення топонімів стало створення нових споруд, будівель, а навіть поступове зникнення їх із римської цивілізації. Наприклад, мотивацією топонімів стали руїни теплових станцій: *Bains*, *Boën* (*balneum*, *bain* – ванна), їх похідні: *Bagnères* (суфікс *-aria*), *Banyuls*, *Bagneux*, *Baigneux*, *Bagneaux* (суфікс *-olum*), у жіночому роді – *Bagnoles*, *Bagnolet*; лат. *caldarium* із семою – *étuve* (сушильна камера) входить до ВН *Caudiès*.

Близькість шляхів завжди була важливою рисою населених пунктів, їх позначення інколи лежить в основі назв поселень. Свій відбиток у географічних назвах залишили римські дороги – *strata* (еліпсис від *via strata lapide*, «voie couverte de pierre» – дорога, вкрита каменем): *Lestrade* (аглютинація артикля), *Estrées* (збереження початкової стародавньої форми) – у північних районах Франції; *Étrez* та декілька ВН *Estrade* – на півдні країни; лексема *via* функціонує у ВН *Aubevoye*, *Courbevoie* та у деминутивній назві *Viols*. Лат. *calceata* (*chaussée* – проїзна частина дороги) лежить в основі етимологічних дублетів *Chaussade*, *La Chaussade*, *La Chaussée*, *Chaussée* / *Caussade*, *Cauchy*, *La Cauchie*; топоніми *Chemin*, *Le Chemin* походять від фр. *chemin*, шлях, дорога, путь [1, с. 184].

Галл. лексема *mantalo* (= *réage chemin*, *voie*, *route* – дорога, шлях) задіяна у ВН *Petramantula* (867) > *Petramanda* (1059) > *Pierremande*, *Manthelon*, *Manthes*, *Monthelon*. Галл. *randa* (= *frontière* – кордон) започаткувала ряд ВН *Randens*, *Araronds*, *Chamarande* (галл. *cam-* + *randa*, *limite* = *chemin-frontière*).

Топоніми *Carrouges*, *Carrouge*, *Carroux*, *Charroux*, *Charols* утворені від лексеми *quadrivium* (або *quadrivium*), що означає «un carrefour» (перехрестя). Наступний термін, пов'язаний з цією тематикою – мости (*les ponts*), він представлений галльським апелятивом *briva* (*Brive*) або латинським *pons*, який часто його змінює. Таким чином, топонім *Briva Isarae* згодом отримав назву *Pontoise*.

Лат. лексема *maceria*, трансформована у топонімах *Mazères*, *Mazières* (південь), *Maizières*, *Mésières* (nord), використовується для позначення спустошених міст і є символом занедбаної цивілізації [2, с. 134].

К. Жуліан підкреслює, що нові центри культури формувалися у результаті розподілу гало-римських земель, про що свідчать топоніми *Pacciacum (Passy)*, *Billancourt*, *Mesnil* (пізніше *Boulogne*), *Catulliacum* (стародавня назва *Saint-Denis*), *Chaussy (Colombes)* [4].

У топонімічних утвореннях задіяно декілька франкських апелятивів. До прикладу, номен *fara*, *domaine* (володіння, район) функціонує у ВН *Fère, La Fère* – народна форма (l’Aisne la Marne); герм. лексема *ham*, *village* трапляється на півночі Франції у ВН *Ham, Han* та у словосполученнях *Bohain (Bukk-ham-, village du hêtre* – букове село) [2, с. 144]. Спостерігаються у цій підгрупі ойконіми-синецхохи, наприклад, *Cité* (*cité* – місто, містечко, населений пункт), *Hameau* (невеличке село, селище, хутір) [1, с. 342], *Bourg* (містечко, селище) [1, с. 105]. Варто зазначити, що апелятиви зі значенням «місто», «село» у своїй власній структурній формі стають ойконімами дуже рідко.

Іншим варіантом творення топонімів є компонент *vicus* – *bourg* (містечко), представлений у топонімах *Vic, Vy, Vieu (Ain)* та у складних конструкціях *Neuvy, Neufvy, Neuvic, Vinneuf, Vigneux (Seine-et-Oise)*, *Vieuvicq, Viévy, Longvic, Longwy* [2]. Його деривати *vicinus* або *vicinium* функціонують у назвах *Beauvoisin, Le Vésinet, Bezing*. Такі ВН утворені у франкський період, проте декілька складених назв – *Blesae-vicus Blévy, Mosae-vicus Meuvy* – має гало-римське походження.

До цієї лексико-семантичної підгрупи відносяться також ойконіми-синецхохи *Cayres (H.-Loire)* < лат. *quadrum* > пров. *caire, angle* (кут), який, на думку А. Доза, має значення «відокремлене, самотнє затишне місце» [1, с. 158], а також назва *Coudure* від гасконського *cout* (кут) [1, с. 216]. Виявлено й декілька ойконімів-синецхох, які означають види помешкань. Наприклад, назви *Chabottes, Chabotonnes* походять від провансальського *caboto, chaboto* (хатина, халупа) [3, с. 164]. Назви поселень *Chenove, Chenoves* < *cannaba* > мають значення «халупа» [3, с. 185].

Зафіксовано декілька гібридних апелятивів, наприклад, у ВН *Castellodunum* обидва компоненти виражають значення «замок» – лат. *castello* та галл. *dunum*, гібридні з точки зору етимологічних характеристик їх структурних елементів шляхом з’єднання власне мовного та раніше запозиченого й асимільованого у мові елементів.

У каролінзьку епоху для позначення великих володінь використовувалися три латинських терміни: *curtis, casa* та *villa*.

Розмовне *curtis* (класичною латиною *cohors*) «*cour, enclos*» (двір, огорожа) вживалося майже в усіх регіонах Галлії для позначення спочатку будівлі як центру сільського господарства, згодом сукупності таких центрів. Зазнало метонімічного розширення народне *casa, «hutte»* (хатина) – спочатку воно позначало будинок, згодом – основну будівлю, з часом – комплекс сільського господарства та, врешті, саме сільське господарство. Класичною латиною термін *villa* одночасно означав житло власника сільськогосподарської ферми та саму сільськогосподарську ферму: саме з останнім значенням термін утвердився у середньовічній латині. Таким чином, використання трьох латинських синонімів у топонімах відносять до меровінзького та каролінзького періодів. Окрім основних міст-комун, назви *la Cour, la Ville* та *la Chaise* позначають також другорядні агломерації.

Серед твірних лексем варто зазначити терміни *-villa* та *-court*. Наприклад, топоніми з компонентом *villa* утворювалися ще у VII–VIII століттях, на зміну їм прийшли форми з компонентом *-court*, особливого ж поширення *-villa* набула значно пізніше – у X–XI століттях (етимологія слова виводиться від гало-римського *villa*, початкове значення – «*exploitation agricole*» – сільське господарство, у меровінзьку і каролінзьку епохи сформувало стійке її значення – «*domaine, propriété*» (володіння, власність). Доволі часто цей компонент поєднується з германськими антропонімами та у Нормандії – зі скандинавськими. На синхронічному рівні *-ville [vil]* сприймається як топоформант, оскільки масово повторюється у топонімічних назвах, наприклад, *Franconville, Albertville, Granville, Abbeville* [5].

Складні топонімічні моделі утворюються від апелятивів (*Donville* – від старофранцузького *dom* «*seigneur*» (володар), з лат. *dominus*; *Chèvreville*) та значно більше – від прикметників (*Granville, Hauteville, Longueville, Petitville, Bretteville* «*bretonne*», *Néville* «*noire*», *Magneville* «*grande*», *Crasville* «*grosse*» та інші). Рідше елемент *ville* розташований на першому місці складної назви: *Villebaudon* та *Villedieu*. До XI ст. така схема побудови топонімів була звичною у південній частині департаменту Ла Манш (La Manche) та почала поширюватися в інших департаментах. Компонент *-ville* часто використовується у мікротопонімічних найменуваннях, особливо для називання хуторів або невеличких поселень, де він вживається у своїй ізольованій формі (*la Ville*) або у складній конструкції (*la Villette*). У старофранцузькій мові апелятив *vile* або *ville* поєднувався з семами «*ferme*», «*maison de campagne*» та позначав села та хутори, розташовані поряд. Саме у Нормандії топоніми з конструктивним елементом *-ville* найкраще досліджені. В окрузі Шербур-Октевіль (Cherbourg-Octeville) налічується 59% онімів з даним компонентом, а у кантоні Бомон-Аг (Beaumont-Hague), який входить до цього округу – 81%. В окрузі Кутанс (Coutances) налічується 26,7% назв, звідки у Saint-Lô – 7%, а в Avranchе – 2,5% топонімічних найменувань. Р. Леплі стверджує, що найбільше топонімів з цим компонентом зосереджено саме на півночі Франції, особливо у департаменті Ла Манш, у південній же частині вони трапляються украй рідко [5]. У таблиці представлено кількісні дані топонімів, мотивованих апелятивом *ville* та їх структурні форми.

Отже, основу розглянутих топонімів становить апелятивна лексика пов’язана із поселенням та спорудами, адже навколо нових просторів люди освоювалися та створювали нові містечка та села і разом з цим апелятиви, які яскраво проявляють себе на позначення нових топонімічних утворень середньовічного періоду (*-villa, -court* (VII–VIII; X–XI ст.)). Переважають топоніми з компонентом *-ville* на півночі та півдні країни за схемою: додаток + означуване; з компонентом *-court* – за схемою: означуване + додаток та навпаки. У період германського вторгнення обидва елементи вживаються із подібною семантикою.

Розглянувши топоніми за семантикою їх основ, констатуємо, що частина термінологічної лексики має прозору семантику і поширена по всій території країни. Більшість топонімів – латинського походження та похідні від лексеми *ville* – германського і мають прозору етимологію.

Зібраний і систематизований фактичний матеріал може бути використаний для укладання навчальних посібників із лексикології та у лексикографічній практиці. Результати даного дослідження можуть бути використані представниками інших галузей науки (істориками, географами, краєзнавцями).

Література:

1. Dautat A., Rostaing Ch. Dictionnaire étymologique des noms de lieux en France. Paris: Larousse. Librairie Guénégaud, 1963. 738 p.
2. Dautat A. Les noms de lieux. Origine et évolution. Paris: Librairie delagrave, 1926. 264 p.
3. Coste Jean. Dictionnaire des noms propres: Toponymes et patronymes de France. Paris: Armand Colin, 2006. 700 p.
4. Jullian C. Histoire de la Gaule. Paris: Librairie Hachette, 1920. 400 p. URL: <http://ia700400.us.archive.org/33/items/histoiredelagaul05julluoft/histoiredelagaul05julluoft.pdf>
5. Lepelley R. Dictionnaire étymologique des noms de communes de Normandie. Paris: Bonneton, 1993. 387 p.

Анотація

**О. ПЕЖИНСЬКА. СЕМАНТИЧНА ВАРИАТИВНІСТЬ ТОПОНІМІЧНИХ ФОРМАНТІВ
(на матеріалі французької мови)**

У статті аналізуються процеси утворення ономастичних лексичних одиниць від категорії апелютивів, що позначають культурно-історичні реалії (похідні від апелютивів, пов'язаних з поселеннями та спорудами).

Ключові слова: топонім, апелютив, дериват, семантика, етимологія.

Аннотация

**О. ПЕЖИНСКАЯ. СЕМАНТИЧЕСКАЯ ВАРИАТИВНОСТЬ ТОПОНИМИЧЕСКИХ ФОРМАНТОВ
(на материале французского языка)**

В статье анализируются процессы образования ономастических лексических единиц от категории апелютивов, обозначающих культурно-исторические реалии (производные от апелютивов, связанных с поселениями и сооружениями).

Ключевые слова: топоним, апелютив, дериват, семантика, этимология.

Summary

**O. PEZHYNKA. SEMANTIC VARIATIVITY OF THE TOPONYMIC FORMANTS
(on the material of the French language)**

The article deals with the processes of formation of onomastic lexical units from appellatives category, that designate the cultural and historical realia (derived from the names of settling, building and farmstead).

Key words: toponym, appellative, derivative, semantics, etymology.